

וזהו המצוה לקיום המצוה כמו שצונו כשיש בזה
 שיהיה נביא ה' לא יחד האחות, וכיון שכן מדוע נסמך
 על פלוני חולק עליו. וכבר העיד הוא מצי הש"י:
דבר יצארו כי אין הבטחה בהשגתו כי תחלה עליהם
 בארבעה מעלות שהצרכו ולא יראה נביא לשלום
 ולא היה קודם מרפ"ה שישלמו באלו המעלות ולא החד
 מהם, רק לזמן השעה וכו' כל ישראל אחד ממעלות
 דאורי ולא יראה לך, והוא שלא היה ביניהם ובין הש"י
 אמצעי, והש"י שלא היו ראויים לאותה ההשגה, וגם
 שהיו רבים ביניהם שלא היו ראויים למדרגת הגבוהה
 כלל, היה זה כדי שתחזקו אליהם בנוחיה ותלא נאמין
 לשיטותיו שספור דבריו, ולפירך כל פלוני שידבר
 ספק לנפשו כי משור דעם שהוא איש שקר, ואין לך
 לומר בתורה שכבש את אפי' בתורה שב"ס, אש יאמר
 לנו שיתבאר דברים הפך מן הכללים המפורסם לנו
 בגמרא, דע אשר לא דברו ה', כגון שיתבאר ויאמר
 ה' עמי לעשות כדבריהם שהוא חולק עם אפי' שפסק
 ההלכה כמותו, דע שהוא איש מסקר בלחם שכבר
 עמו הש"י אחרי רבים להטות, וכמו שנתבאר בתורה
 המפורט בזה הקב"ה נתבאר בתורה כל כללי הגמרא,
 ואף אם יכריע היחיד לאמת יואר מן המרובים יש
 לו לבטל דעתו אולם. ואך נאמין הניחא להטות כנגד
 יכלול זה, והוא אמרם בלא במרא' (דף יב) הכס
 עדיף מניחא שגאמר וביחוד לבב הכמה מי מלה במי
 היו לומר קצת נחלה גדולה, וכבר אמרו בגמ' (דף עב)
 בענין ר' אליעזר עמד ר' יהושע על גבולו ויאמר לא
 בשמים הוא, מאי לא בשמים הוא כבר נראה לו מה
 על הר סיני וכחזו בה אחרי רבים להטות, והסירות
 אלי הוא, לא ההכס יסיר ספקות התורה שהוא יסיר
 הכל יבטל אליו הניחא עליו כרתו, והא הניחא יסיר
 לחכם דבר במשפטים שביניהם מזה בנוחיה לא ישמע
 אליו כלל, הגה ראו כלם ער' אליעזר מכריע אל האמת
 יואר מהם וכי אופותיו כלם אמתים עדיקים ודאריעו מן
 השמים כדבריו, והש"י עמו משה כהסכמתו, שחבר
 ששכלם טוהא לפתח אפי' שהיו יודעים שהיו מסכימי להפך
 מן האמת לא רע לפתח והיו שוכרים על דברי תורה אם
 היו משהים בין ששכלם מחייב לפתח, שההכרעה נמסרה
 לחכמי הדורות ואשר יסכימו הם הוא אשר ע"ה הש"י:
ודבר המבשר בחגיגה (דף ג) אמרו עם ועוד פתח
 הדע דברי חכמים כדכונות וכמשפחות נפושם
 בעלי אספות מהו מרופה אחד. מה דרבן זה מכין
 את המרה לתלמידי רביהם חיים לשיעור אף ד"ה וכו'.
 דנה בזה שכמו שהדבר הוא מילתם את הפרה
 לפתח מרשעה ביושר ותלא סלך אלה ולמה, ומן
 היושר האוא בזה חיים לשלום והן האצוה והסירות,
 אף דברי פונה מכוון לב האדם ומסקנהו אורי, ולא
 סקנות שציע ממנו חק או דעם נספר, אלא העגם
 דעת אחימי יגיע בו האדם למה שהוא פליתו. עם
 הכמות מסקנותו לב האדם, אלא יסוהו מדברי חיים
 לדברי עם וישו מן הדעות והכחות שגוף יראה נספר,
 אלא התורה לא מסאיר ללמודיה דעה נספר ולא מדי
 שנוטה, וכבר נרמז זה בקדושין (דף כט) אמרו עם

והמתחם הם הם נפתלה תורה לכה חיים מפל אחד
 שהיה את בני מכה גדולה והגיה לו רמיה על מכו
 ואמר לו בני כל זמן שרשיעו על מכוך אכל מה
 שהאחך ופחה מה שהאחך ודרתן בין בחיזין בין נאס
 ואי אחת ממירס ואם אחת מנצירה הרי היא משלם
 רמה, כבר ביאר שלא יסחד בניהו פוסק בתורה, פן
 יהקבה היר, כי פסק המורה יליוה מכל זו, וזה
 מה שאלמו כלן מכוזין לב לומדיהם, ואמרו עוד
 בעלי אספות אלו הלמודי חכמים שישבין אספות
 אכרבות ושיבין בתורה הללו מסאין והללו מסמין
 הללו חכמים והללו פוסקין הללו מירסין והללו לומדין
 שמה חומר וכו' והיאך לא למד תורה מעשה, וכבר
 איז ידוע חיה מהם שהיו האמת ח"ל כלם הוא משה
 אחד כלן פרנס אחד אמין מפי אדון כל המשעים ב"ה
 שגאמר וידבר אליהם את כל הדברים האלה לאמר,
 דרכו מלה כל שאפילו דבר מי שלא השיג האמת:
וזה הענין לך עיון, אך גאמר שמי כמות המחלוקות
 נהאמו מפי הגבורה והלא ר' אליעזר ור' יהושע
 מחלקו וכו' החיה השיג האמת והשיג לא השיג, והן
 גאמר שאלו מפי הגבורה דבר שאינן אחימי:
אבל הענין קד הוא שכבר ידוע שכל התורה שכתב
 ותבטל פה נמסרה להטה כמו שאלמו בתורה
 (דף יב) אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן מאי
 דכתיב ועליהם ככל הדברים וגו' מלמד שהראה הקב"ה
 למשה דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים ומה שהבטיחם
 עמידן להם ומאי ריבו מלאך מגילה, דקדוקי סופרים
 הם המחלוקת והלוקי הסדרות שבין חכמי ישראל וכלן
 למדע מהם מפי הגבורה ומסר בו כלל אשר בו ידוע
 האמת והוא אחרי רבים להטות, וכן לא מסר, וכבר
 המחלקין בין החכמים אם יראה יחד אלא רבים היו קופים
 הלכה כדברי המרובים ואם רבים אלא רבים או יחד
 אלא יחד כפי הגרסה, כחומר ונחת אל הכהנים האלה או אל
 להם ההכרעה, כחומר ונחת אל הכהנים האלה או אל
 הסופרים אשר יראה ביניהם הם, ודרשתם והגידו לך את
 דבר הספק וכן לא מסר, הרי שנתן רשות לחכמי
 הדורות והלכתי במחלוקת החכמים כפי הגרסה להם,
 ואפי' אם הקדומים מהם גדולים מהם ורבים מהם, שכן
 נלכדו ללכה אחר חכמי הדורות שסיכמו לאמת או

לשכוח מה מבוחר בהכרעה מקומות:
ועל זה הדבר יספר מה שאלמו בפי הגבורה את
 הסופרים (ב"מ טו) שגורלו דרנה בו נחמי
 הוה יסיר לגודל הדקל וקא גרים שמת במדינתא
 דרקיעא את ביהא קדמה לעשר לנן מתח ולא מסר
 לנן קדמה לביאע פהור ספק הקב"ה אמר פהור
 וכלהו מדינתא דרקיעא פמה אמרי מתן טובה טובה
 רבה בר נחמי דהוא יסיר בלתייה לא היה מצי מלך
 בעות למיקרב ליה מדלן סוי שסיק סופים מגירסא
 אל דרמי ליה לעדתו דרמי אמר דיהה משיה דהוא
 גברא ולא מסר בידע דמלכותא לסיק וזה משיה כי
 כוהימא משיה אמר פהור פהור ימיה בם קול ואמרה
 לשירך רבה בר נחמי שגוף פהור וימיה שמתא כהכרעה
וזה דרשנוה לרבי ביאר, כי במהם לא היו משמים

קטוק כמה שהצנינו מהשם יתבדק שהיה מסכה בלחם ולא צלמו, אי"כ היאך אחר סמך עד שהוצרכו

לספרותו של רבנו בר נחמני, אבל האגדה צומתתה על הדרך שכתבנו כי עם היותם יודעים שספק טהור על דרך הלחם, היו אומרים שמה שהכרעה התורה ממסרה להם נתייחס ונפלא היה מחייב למעלה היה

מן הראוי שיהיה **חמא אע"פ שהוא הפך מן הלחם שכן מחייב השכל האנושי**, ובפאר אע"פ שהוא חמה חייבו ראו לעשות מעשה בדרכי התורה, כמו שלא פקרו פעלו מהלוקטו של ר' אליעזר, אע"פ שמהה עליהם גם קול מן השמים שהלכה כדבריו, ולא נהספק להם שהענין מלחם הש"י כמו שלא סופק על אלו ואע"פ אחר ר"א אין תורה מן השמים, ולפיכך אחר מאן טכח רבנו בר נחמני, ולא בזה לו ההכרעה מן הגאונים כי לא נספיקו בזה כמו שכתבתי, אלא שהכריע ששכל האדם מחייב כפי התורה והמצוות שהיה נדרש בן, ומה שהיו מסמחין לא היה רק מקוצר שכל

בערך השכל האנושי, או מהתחשבת בהמוד תורה נתייחס. וכבר מבאר מכל זה שאנו מזהירים שלא

לעבור על כל מה שיספיקו הכני הדורות ולפיכך העובר על א' מהשנוחין עובר בל"ם מן התורה, ואין הפרט בין המטמלל מחם נבזח או היוצא כבדל המאומד כמחשה שהיה, ולאכל חלב ולחורש צבור ונחמור, ולא עוד אלא שעובר על עשה ועל לא תעשה אלא שאין לוקח עליו מפי שהוא לאו שמתן לאזכרה מיתה בית דין, ומה שאומד חמור בגמרא שסיפק דרבנן לקולא והלמיט הקפידים בשל דברייהם, ולא העמידו דבריהם במקום הספד מנון, וממני הספד ממון וממני כבוד שביות, ובשמחת יוב מוב בהרבה מקומות. כל זה הוא מפי שק החסר כי אחרי שאין נוצרין אלא לעשות סיג לתורה, דייט אם חסרו הודאות לא יבאו לעבור על דברי תורה אע"פ שהיה להם הספקות:

ודרו שכתב הרב רבינו משה, וזוהי כחוב מפורש בספר שופטים, והלמט מלוח עשה חמורה מדבריהה כפי דיווכר עקר הדבר בספר תורה מפי אליהם. וזהו עליהם השם ית' בערם, אבל כל הגאונים והתקנות הכל מן התורה:

ובזה שאמר במכתב שנת (דף כב) גבי רב הונא שגדך לנבך אשר קדשת במעוזו וטו להדליק רב של חמיה ושאלו היק טו רב לויא אחר מלא הבור רב נתון אחר משאל איך ויגדך אקדך ויאמרו קך, מרש מכתן שלא נהיה מורים לפעוט דברי חכמים אלא מהמחממין דרבנן שהסמיטו על מקדא זה, ואין ספק כי שאל איך ויגדך מלוח עשה ויהיה הפך ממה שכתבו, ואין הענין קן אלא שהיה רב לויא שובר שפסח שכל הגאונים והדיינים והרביינים על דבריהם בטחיים על לאו דלא חסרו כמו שמשורר בערך מי שמתו, קך הלמט שחטבו כגון רב של חמיה שפויכה על. וזוהי כולל כעצמו, ורב נתון רב יתקן אחר שאין בלוחו אלא אלא לדבריהם שים בזה עקר התורה, אבל המלוח המחודשות מהם אין להם סמך אלא בספק שאל אסך ויגדך, והמטע לוי שהדברים שסם מוכיחים

במלוח התורה ענין כעין פירות התורה הוא, שסם ז"ל למריח כל אשר ושמישים הם כלאים וכל שנית הוא מלאכה ויוצא בזה, אבל כחאומרים חלוקו רב של חמיה אין אדם יכול להסמיטו על זה כלל בשום ענין שאין זה בכלל הכתוב שאמר כי יאלח ממך דבר להספס, אלא בכלל שאל איך ויגדך שהיה עושה לקבל מן הקאים על הכלל:

אבל הגאונים והמספסים והתקנות שכן במלוח התורה כלם הם בכלל לא חסור, והעובר על אחד מהשנוחין כעובר על אחד מהלוחין:

ולפיכך אמר ר' יהושע לר' ישמעאל כששאלו ממני מה חסרו גביות הנכרים, ולא רצה לבלות שפסח מן הכעס שאמרו בגמרא ואמר לו היאך אחסר קורא כי טובים דודין כו' אמר ליה אין הדבר כן שהרי חבירו מלמד עליו לריח שמנין טובים, ואע"פ שאמר במשה והשיאו לדבר אחר, רוצה לומר שלא אמר לו טעם האסור אבל מנעו שלא ישתאו ונתן לו טעם דבר כי טובים דודין מין, ורמז על מה שיאמר בגמרא אמרה כנשת ישראל לפני הקב"ה חביבין עלי דברי שופרים יותר מיינה של תורה:

ואו המימרא יתחורר שרופה על הדרך שכתבנו, שזהיר שפלאר יכינו הכמחים על גזרה אחת חתיה מיד כאלו נחמיה למשה מפי הגבורה בלחם שרואו שיקבלו ישראל שבר גדול על מה שיקבלו הם על עמנם ברעונם מהשר יום הש"י ויעשוהו בעל כרחם:

ואל תקשה עלי ממה שהזכירו ז"ל בכמה מקומות גדול המלווה וששה ממי שאיט מלווה וששה, אמרו בקדושין (דף לא) גדמח בן רחיה ומה מי שאיט מלווה וששה כך מלווה וששה על אחת כמה וכמה, ויראה זה הפך מה שכתבנו, אינו כך כי כוח המאמר הזה הוא שמן הדוע כי כפי גדול הנשד אשר יגיעט בעבודתו יגדל שכרו, וכבר אמרו רבותינו ז"ל לשוב לשבר הגורג, וידוע כי מי שאיט מלווה וששה לא יתקפאו היצר שלא לעשות אותו המעשה אחרי אשר לא צוה בו כאשר יתקפו למי שנלווה בו, ועל דרך זה אמרו בימותן מן ירושלים ועד לוק השמיים רים שבטעה ומנהג לכל מיל ומיל ועל כל סכס וסכה אומרים לו

כרי נתון כרי מים והיו שופים זה להקל תאוותו אחר שאיט מחטעה בהכרה, כמו שאמרו בגמרא המל מעולם לא ינשך אדם לבד אלא איט דומה מי שים לו פה בטל למי שאין לו פה בטל, ואיטו המלווה וששה אשר יתקפאו יצרו ואע"פ יתגבר על יצרו ויכניסו, יגדל שכרו מהשר ישעה המעוה אשר לא צוה בהזדנת לוי ויפלאה כאשר יתפון, אבל מה שייסכינו עליו חמיה ישראל בה: כלל ואלא ההרי הכמחמה כמלוח השמורפות בתורה ושבנו אט מלווים וששים:

עוד טעם אחר כמה שאמר גדול המלווה וששה וכו' לפי שידוע שים מן דמחיה סרבה דבקום במימן ומיחדות, כגון מלוח החליויים בלחך ומלוח שלמחו בן הכהנים ולא נפשיטו אחנו בזה, ולפיכך מי שאיט מלווה וששה לא יגדל שכרו, כי אפשר שאין רעון הש"י בו וכמעט אמרי אשר לא צוה בו, ואע"פ שהתורה כלה

